

Соціальна обумовленість кримінальної відповідальності за легалізацію доходів, одержаних злочинним шляхом, включає в себе також важливий аспект запобігання подібним дій в майбутньому. Це пов'язано з формуванням психологічного ефекту обережності та вагомим ризиків серед потенційних правопорушників. Знання про наслідки важкої кримінальної відповідальності може значно знизити мотивацію до злочинних дій, адже можливий високий ризик покарання відчувається як недоцільний та небезпечний крок.

Список використаних джерел

1. Франчук В. В. Кримінально-правові засоби охорони економіки України: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08 / Франчук Василь Валерійович. Львів, 2015. С. 177.
2. Хавронюк М.І. Довідник з Особливої частини Кримінального кодексу України. Київ: Істина, 2004. 504 с.
3. Балобанова Д.О. Теорія криміналізації: дис. канд. юрид. наук: 12.00.08 / Балобанова Дар'я Олександрівна. Одеса, 2007. С. 62.
4. Кримінальне право України. Загальна частина: [підруч.] / М. І. Бажанов, Ю. В. Баулін, В. І. Борисов та ін. ; за ред. М. І. Бажанова, В. В. Сташиса, В. Я. Тація. 2-ге вид., переробл. і допов. К.: Юрінком Інтер, 2005. 480 с.
5. Фріс П.Л. Нарис історії кримінально-правової політики України: монографія/ Фріс П.Л. К.: Атіка, 2005. – 124 с.
6. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і допов.)/ уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. К.; Ірпінь: Перун, 2005. С. 966.
7. Олійник О. С. Принципи кримінального права: дис. д-ра юрид. наук: спец.: 12.00.08. Київ, 2020. 480 с.

Чхеїдзе Гела Мурманович,

здобувач кафедри кримінології
та кримінально-виконавчого права
Національної академії внутрішніх справ

ВІКТИМІЗАЦІЯ ТА ЇЇ РІЗНОВИДИ В ДОСЛІДЖЕННІ ДЕТЕРМІНАНТ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ

Характеристикою розвитку віктимності особи, є її віктимізація. Фахівці кримінології визначають віктимізацію як процес «перетворення» особи в жертви потенційної у жертву реальну [1, с. 57–59].

Поняття віктимності характеризує уразливість, потенційний ризик стати жертвою кримінального правопорушення, а сама віктимізація пов'язана з «реалізацією» віктимності особи в конкретній кримінальній ситуації. У процесі віктимізації виникає взаємозв'язок суб'єктивних детермінант жертви (віктимності) і злочинця (кримінального правопорушника) та об'єктивних обставин ситуації вчиненого кримінального правопорушення (криміногенна ситуація).

У зв'язку з цим, ми можемо стверджувати про фактори, що визначають вірогідність віктимізації особи, тобто актуалізації її індивідуальної віктимності.

Це дає нам можливість виділяти три головних види віктимізації:

1) передкримінальна – тривалий особистісний зв'язок потенційної жертви і злочинця, в ході якого формується конкретний умисел на вчинення кримінального правопорушення по відношенню до тієї чи іншої особи. Яскравим прикладом є віктимізація жертв домашнього насильства у сімейно-побутовій сфері;

2) відносно-визначена віктимізація. Цей вид тісно пов'язаний з соціально-рольовою віктимністю. Так розбійна група, вибирає бригаду інкасаторів для грабежу і керується в першу чергу об'єктивними факторами, що полегшують вчинення нападу, а вже потім особистими характеристиками інкасаторів;

3) третім видом віктимізації є випадкова віктимізація, коли особа стає жертвою кримінального правопорушення у разі випадкових, що не повною мірою залежать від неї, обставин. Відносимо сюди жертв необережних кримінальних правопорушень (наприклад жертв ДТП).

Окрім цих видів віктимізації існує і підвид рецидивної віктимізації. У якій виділяється загальна і спеціальна рецидивна віктимізація в залежності від виду кримінальних правопорушень, котрим завдається шкода.

Проблемним питанням є існування латентної віктимізації. Пасивність жертви пояснюється небажанням громадян мати справу з бюрократичним апаратом правоохоронної системи, судових інстанцій, осудом співгромадян.

З позиції соціальних відносин між жертвою і злочинцем статистична картина має такий вигляд: в 66 % випадків жертва і злочинець були знайомі до вчинення кримінального правопорушення; 24,3 % – знаходилися між собою у шлюбі, 6,7 % – батьками або дітьми; 3,3 % – родичами.

Таким чином, суттєва частина жертв підтримувала зі злочинцем як ситуативні близькі відносини, що дає змогу виявляти їх потенційну тривалу віктимізацію, а звідси завчасно проводити комплекс цільових віктимологічних профілактичних заходів.

Заходи запобігання віктимізації осіб мають, по-перше, складатися з правової пропаганди та освіти. В системі загальної та вищої освіти належить викладати курси по правознавству у яких обов'язково має бути присутня тематика кримінологічної віктимології. В початковій школі віктимологічне виховання проводити у формі практичних занять по запобіганню віктимної поведінки на вулиці, в небезпечних безлюдних місцях і т.п.

Видавати великими тиражами недорогі популярні брошури щодо віктимологічного запобігання окремих кримінальних проявів (наприклад: «Як вести себе при нападі?», «Як зберегти квартиру від злодіїв?»).

По-друге, віктимологічне запобігання має орієнтуватись, в першу чергу на контингент громадян, які своєю аморальною, неадекватною правопорушуючою поведінкою провокують відносно себе кримінальні правопорушення (алкоголіки, наркомани, бомжі, проститутки, бездоглядні діти, психічно хворі особи і т. п.).

По-третє, запобігання віктимізації в ході вчинення кримінального правопорушення ефективно при необхідній обороні і затриманні особи-правопорушника.

Віктимологічне запобігання кримінальним правопорушенням виступає методичною основою і умовою забезпечення віктимологічної безпеки [2, с. 240–241].

Віктимологічна безпека – це стан і процес забезпечення захищеності особи, суспільства від віктимізаційних загроз, віктимності, віктимної ситуації та їх наслідків, відношення громадянського суспільства, його членів до комплексу захисних заходів, націлених на відшкодування завданої їм шкоди (а це і ресоціалізація і реабілітація) жертв кримінальних правопорушень.

Список використаних джерел

1. Віктимологія: навч. посіб. / В. В. Голіна і Б. М. Головкін, М. Ю. Валуйська та ін., за ред. В.В. Голіни і Б.М. Головкіна. Харків: Право, 2017. 308 с.

2. Василевич В. В. Кримінологічна політика України: монографія. Київ: Нац. акад. внутр. справ, 2020. 434 с.

Явтушенко Андрій Михайлович,
аспірант кафедри кримінального права та
кримінології Одеського державного
університету внутрішніх справ

НОВИЙ ПОГЛЯД НА ОБ'ЄКТИ АДМІНІСТРАТИВНОГО НАГЛЯДУ В СУЧАСНИХ УМОВАХ УКРАЇНИ

Відкрита російська агресія проти України, яка розпочалась 24.02.2022 та триває по сьогоднішній день, об'єктивно зумовлює по-новому на всіх рівнях (доктринальному, нормативно-правовому, організаційно-управлінському, та ін.) підійти до оцінки потенційних та реальних загроз, які виникли у зв'язку з цим [1, с. 361-363].

Крім цього, важливість вирішення цієї проблеми полягає у тому, що війна породила низку нових джерел посягань на встановлений правопорядок у нашій державі, а тому зазначене завдання носить ще й кримінологічний характер, позаяк злочинність в умовах триваючої агресії змістовно видозмінюється та набирає загрозливих форм посягань на визначені у законі об'єкти правової охорони.

Мова у даному випадку ведеться про те, що прийнятий у грудні 1994 року Закон України «Про адміністративний нагляд за особами, звільненими